

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**DN. DVRANDI|| à Sancto Portiano, in Senten=||tias
Theologicas Petri Lombardi|| Commentariorum libri||
quatuor.||**

Durandus <de Sancto Porciano>

Antverpiæ, 1567

Quæstio secunda. Vtrum diligere amicum sit magis necessarium quàm
diligere inimicos.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72607](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72607)

bere inimicis, quia nec est necessarium, sed perfectio-
nis talia exhibere amicis extra casum necessitatis. In casu
autē necessitatis est necessarium vtriusq; tam amicis quam
inimicis talia exhibere, secundum illud Prou. 25. Si esurie
rit inimicus tuus tibi illum, si sitit da potum illi.

8 Ad primum arg. dicendum q; natura sicut inclinat
in odium contrarii sic & charitas. Charitas enim inclinat
in odium inimici inquantū inimicus est, secundum illud
Psal. Perfecto odio oderam illos, sic enim est charitati q̄s
trarius, inquantum autē est homo ad imaginem dei exi-
stens & capax beatitudinis, sic nō esset contrarius charita-
ti, sed potius habet id quod in vnoquoq; attendit chari-
tas. Et hoc modo est ex charitate diligendus.

9 Ad secundum dicendum q; nō est necessarium dilige-
re ex charitate cui licitū est optare malum oppositum bo-
no quod per se respicit charitas. Tale enim bonū est gra-
tia & gloria, quorū oppositū nō est licitū optare cuiusq;
inimico. Ad bona autē temporalia non respicit charitas
nisi inquantū ordinantur ad bonum gratiæ & gloriæ. Et
quia prosperitas in his bonis quādoq; est occasio subuer-
sionis bonorū gratiæ secundum illud Deut. 32. Incessatus
est dilectus & recalcitrauit & dereliquit Deum factorem
suum. Aduersitas verō occasio est reuertendi ad Dominū,
secundum illud Ozeæ. 6. In tribulatione sua mane consur-
gent ad me. Ideo licitū est tam amicis q̄ inimicis talia
mala optare. Et de ipsis si euenerint gaudere non quia mā-
la sunt, sed quia promerita sunt ad bonum, vel impediti-
ua maiorū malorū. Rursus quia charitas ordinē habet
& plus debet quilibet se diligere quā alium, & propin-
quos quā extraneos, & amicos quā inimicos, & bonū
cōmune quā priuatum. Ideo potest aliquis salua chari-
tate optare malum temporale alicui nō inquantū malum
est illius, sed inquantum est impedimentum malorum al-
terius quem plus tenetur diligere.

10 Ad tertium dicendum q; nunquā scriptum est in lege
vereri, odio habeis inimicum tuū. Sed additum fuit ex
praua interpretatione Iudæorū, qui ex hoc quod præcipie-
batur dilectio amici. Leuit. 19. Concludebant q; inimici
essent odiendi. Dominus autē hanc interpretationē elisit
simul cum dilectione inimici addens consilium de offen-
sione signorū beneuolentiæ ad ipsū.

QUESTIO SECUNDA.

Vtrum diligere amicū sit magis meritorium quā
diligere inimicum, an e converso.

Thom. 2. 2. q. 27. ar. 7.

Secundo quaeritur vtrum diligere amicū sit magis me-
ritorium q̄ diligere inimicum, an e converso. Et argui-
tur q; diligere amicū, quia illud quod est melius est ma-
gis meritorium, sed diligere amicū est melius q̄ diligere
inimicū, ergo &c. Maior de se patet, sed minor probatur,
quia minus bonum dimittēdum est pro magis bono si in-
cumbat necessitas alterum dimittēdi. Sed dilectio inimi-
corum quoad exteriorē effectum qui affectui proportio-
natur, dimittenda est pro dilectione amicorū, quia quan-
do non possumus vtriusq; subuenire teneamur subuenire
amicis, dimissis inimicis, quare &c.

2 Itē si oppositū in opposito, & propositū in proposito,
sed odire amicū est peius q̄ odire inimicum, ergo diligere
amicū est melius, ergo est magis meritorium.

3 IN CONTRARIUM arguitur, quia secundū
Greg. Seruitia tanto sunt magis accepta, quāto minus de-
bita, sed minus est debitum diligere inimicum quā ami-
cum, ergo est Deo magis acceptum, quare & magis me-
ritorium.

4 RESPONSIO. Dilectio amici & inimici pos-
sunt dupliciter accipi. Vno modo sic q; vna excludit alte-
ram, vt cum aliquis sit diligit amicos q; nullo modo dili-
git inimicos, nec actu nec habitu, sed forte odit. Contra-
rio autem forte non est possibile q; aliquis diligit inimi-
cos & nō diligit amicos. Alio modo possunt accipi se q;
neutra excludat alterā. Primo modo quæstio est nulla,
quia comparatio secundū magis & minus tale supponit
vtrunq; esse tale, ergo comparatio secundū magis & mi-
nus meritorium inter aliqua supponit vtrunq; esse me-
ritorium. Sed dilectio amici excludens dilectionem inimi-
ci nō est meritoria cum ex charitate teneamur inimi-

cos diligere vt prius paruit, ergo nulla potest esse compa-
ratio inter ipsam & dilectionē inimici quæ sit magis me-
ritoria, quia altera nullo modo est meritoria, scilicet dile-
ctio amici excludens dilectionē inimici, dicente domino
Mat. 5. Si diligitis illos tantum qui vos diligunt quā mer-
cedem habebitis q. d. nullam.

6 Si verō vtraq; dilectio sic accipitur q; neutra exclu-
dat alteram, adhuc hoc potest esse dupliciter, vno mo-
do quia vna non solum nō excludit alteram, sed includit
& non e converso, sicut cum aliquis actuali dilectione fer-
tur in amicū & inimicū, alius verō fertur in amicū
tantum nō includendo inimicū non tamen excludendo,
quia de inimico non cogitat. Alio modo quia vna non
excludit alteram nec includit. Primo modo quæstio non
est dubitabilis, quia constat q; diligere amicū & inimi-
cū propter Deum perfectius est q̄ diligere amicū, quia
omne bonū secū includens aliud, melius est & perfectius
q̄ bonum includum & non includens, sic est in proposito,
quare &c. Et iterum perfectior actus est qui se extendit ad
remotiora, sed dilectio qua diligitur amicū & inimicū
se extendit ad remotiora quā dilectio amici, ergo est per-
fectior, ergo &c.

7 Si verō vna nō excludat alteram, nec includat sicut
cum aliquis fertur per actum dilectionis in amicū nihil
cogitans de inimico, alius verō fertur per actum dilectio-
nis in inimicū nihil cogitans de amico, sic videtur quōd
cæteris paribus. I. habitu charitatis in vtroq;, & inten-
tione actus hinc inde dilectio inimici est magis meritoria
quā dilectio amici. Quod patet dupliciter. Primo sic,
quando duo actus boni sic se habent quōd procedunt ex
pari habitu & sunt eque intensi ad vnum tamen require-
tur maior conatus ex natura operis q̄ ad alium, ille ad
quē requiritur maior conatus est magis meritorius. Sed
ad dilectionem inimici si sit eque intensus sicut dilectio
amici requiritur maior conatus ex natura operis, ergo
est magis meritoria. Maior patet. Conatus enim maior
quando requiritur solum ex parte operantis qui est male
dispositus nō auget meritū. Alioquin plus mereretur in-
cōtinens q̄ tēperatus facie dō simile opus de genere virtu-
tis, quia oportet incontinentem plus conari propter ma-
lam dispositionē q̄ tēperatū. Hoc autem non est verum,
quia tunc virtutes magis obessent q̄ prodesse. Sed quan-
do maior conatus requiritur nō propter indispositionem
operantis, sed propter difficultatem operis, tunc maior co-
natus facies q; actus difficilior sit æque intensus sicut actus
facilior auget meritū. Minor de se patet. q; ad diligen-
dum inimicū eque intense sicut aliquis diligit amicū
requiritur maior conatus cū sint hic plura repugnantia,
& pauciora attrahentia, quare &c. Secundo sic, ille actus
cuius tota intentio reducitur in charitatē est magis me-
ritorius q̄ ille cuius similis intentio nō totaliter reducitur
in charitatē. Et causa huius est quia meritū innotuit prin-
cipaliter charitati. Sed dilectio inimici est talis actus q̄
tota ratio diligēdi inimicū est charitas ad deum. Tota au-
tem ratio diligēdi amicū non semper est charitas, sed
concurrunt aliqua alia ratio, scilicet communicatio in aliis
quo bono consanguinitatis, vel ciuilitatis, vel huiusmo-
di, quare &c.

8 Sed contra hoc arguitur sic, sicut charitas necessario
exigit vt diligatur inimicus, sic ordo charitatis necessa-
rio exigit q; amicus plus diligatur quā inimicus, sed pro-
pter primum dilectio amici quæ dilectionē inimici exclu-
dit, non est meritoria, vt dictū fuit, & ideo inter ipsam &
dilectionē inimici nō est comparatio quæ earū sit magis me-
ritoria, ergo propter secundū, dilectio inimici cū equatur
dilectio amici nō est meritoria, quare vt videtur inter ip-
sam & dilectionē amici non est recta comparatio quæ ea-
rum sit magis meritoria, ergo quæstio in hoc sensu est
nulla. Et dicendum ad hoc quōd diligere amicū plus
quam inimicū est de ordine charitatis respectu eius-
dem diligentis in casu necessitatis quando affectus cum
effectu non potest vtriusq; exhiberi. Tunc enim idem ho-
mo inimicū æque diligens, vt amicū peccat facien-
do contra ordinem charitatis. Sed respectu diuersorum
diligentium, maximè extra casum necessitatis non est
contra ordinē charitatis quōd vnus propter Deum velit
inimico tantum bonum & tanto affectu sicut alius vult
amico

amico, imò pertinet ad perfectionem charitatis. In eodem etiam homine pro alio tempore & extra casum prædictum non est contra ordinem charitatis quòd velit par bonum, & pari affectu amico & inimico. Et in hoc sensu procedit ratio & non in primo.

¶ Si autè cætera nò essent hinc inde paria, vel saltem intensio actus non esset æqualis non posset vno sermone determinari quæ dilectio sit magis meritoria, quia intantum potest dilectio inimici esse imperfecta in vno quod erit secundum infimū gradum charitatis, in alio dilectio amici poterit esse valde perfecta. Et tunc dilectio amici erit magis meritoria quàm dilectio inimici, & econuerso in vno poterit dilectio inimici esse valde perfecta, in alio autè dilectio amici valde imperfecta, & tunc oportet econuerso dicere quòd dilectio inimici sit magis meritoria, & multæ aliæ varietates poterit incidere, propter quas oportebit variare iudicium nisi cætera supponantur hinc inde paria modo quo dictum est.

10 AD PRIMUM arguitur dicendum quod magis bonum est magis meritorium supposito æquali ratione debiti. Sed si est magis debitum nò est verum, sicut reddere mutuū melius est cū sit actus iustitiæ quàm dare suū qui est actus liberalitatis, & tamen nò est ita meritorium. Plus enim obligatur beneficiarius beneficio, qui liberaliter dedit quæ recipiens mutuū quod tradidit obligatur illi qui mutuū reddidit quòd nò esset nisi dare suum esset magis meritorium quod reddere alienum, diligere autè amicum est magis debitum quod diligere inimicum, & ideo dato quod esset melius nò sequitur quòd sit magis meritorium. Potest dici ad minor rem per interemptionem, quia dilectio amici nò est melior quàm dilectio inimici. Quia dilectio inimici includit dilectionem amici, vel actū, ut cum aliquis diligit propter Deum amicum & inimicum, vel habitu & ex natura rei & non solum ex suppositione, quicunque enim diligit inimicum sequitur ex natura actus & obiecti quòd diligit amicum habitu, & diligeret actū, affectu, & effectu, si occurreret & opus esset. Non sic autè sequitur econuerso. Bonum autè includens aliud, melius est, quare vt videtur dilectio inimici melior est quæ dilectio amici. Et cum probatur quod non, quia illud quod est dimittendum propter alterum est minus bonum. Dicendum quod non oportet, sed est bonū minoris necessitatis, verbi gratia philosophari melius est quæ ditari, & tamen indigenti dimittendū est philosophari propter ditari, quia est minoris necessitatis. Similiter dilectio inimici dimittenda est quoad effectum propter dilectionem amici, quando non potest vtriusque subire nisi nò quia fit minus bona, sed quia est minus necessaria & minus debita.

11 Ad secundū dicendum quod in illis in quibus vnū se habet per additionem ad alterum tenet cōsequencia cōtrario, & nò consequentia in ipso, ut patet in viuere & esse, sicut omne quod viuunt est, sic omne quod nò est non viuunt. Et quia dilectio inimicorū se habet per additionem ad dilectionem amicorū quā aliquo modo includit, ideo sicut melius est diligere inimicum, sic peius est odire amicum.

Sententia huius distinctionis. XXXI. in generali & speciali.

¶ Illud quoque nò est prætereundum. Superius determinauit Magister de charitate in se, & de numero diligendorum, & de ordine diligendi. Hic determinat de permanentia charitatis siue de duratione eius. Et diuiditur in duas. Primo determinat de permanentia charitatis in statu etiam viatorum. Et in secundo de statu comprehensorum ibi, aduertendum etiam est. Prima in duas, quia primo tangit quandam errorem, & eum destruit. Secundo autoritates quibus prædictus error innuitur, determinat & exponit ibi, quod verò Apostolus. Secunda pars principalis quæ incipit ibi, aduertendum etiam est, diuiditur in duas. Quia primo inquit an charitas maneat in comprehensoribus. Secundo an origo charitatis fuerit in Christo ibi, hic iam superest in charitate inuestigare. Hæc est diuisio & c.

2 IN SPECIALI sic procedit. Primo dicit quòd quidam asseruerunt charitatē semel habitam nò posse amitti propter hoc quòd ait Apostolus, ad Cor. 13. Charitas nunquā excidit. & Aug. dicit quòd charitas quæ deseri potest nunquā

quam fuit vera, & multæ aliæ autoritates ponuntur in littera quæ videntur idem sonare, sed in contrariū est ratio & autoritas, ratio quia quidam primo sunt boni qui postea efficiuntur mali. Et sic primo habent charitatē, & postea amittunt eam, Christus etiā in euang. dicit quorundā nomina scripta esse in libro vitæ quibus postea dicturus erat nescio vos, multi enim scripti sunt in libro vitæ secundum præsentē iustitiā qui nò sunt ibi scripti secundū præscientiam, quia ad tempus habent charitatem quā postea finaliter deserunt. Tunc respondet ad autoritates in contrariū dicens quod illud Apostolus. charitas nunquā excidit nò intelligitur quin charitas habita possit amitti. Sed fit ibi comparatio de charitate ad fidē, & spem quæ nò manebit in patria sicut charitas. Id etiam quòd dicit Aug. quod charitas quæ deseri potest nò fuit vera, intelligendum est quod nò fuit vera quantum ad vltimū effectū qui est perducere ad regnū cælorum quantum fuerat vera quantum ad essentiā charitatis. Alio modo respondet quòd charitas perfecta amitti nò potest. Et sic respondet ad oēs autoritates in contrariū. Postea querit cū charitas viatoris sit ex parte, quia ex parte diligimus sicut fides, spes, & scientia sunt ex parte quare quare charitas nò euacuatur sicut fides, spes, & scientia dicuntur euacuari. Et respondet quod fides & spes totaliter euacuabuntur in patria. Scientia verò euacuabitur quantum ad actū & modū qui nunc est, & non quantum ad essentiā scientiæ. Charitas verò manebit in patria quantum ad essentiā & actum & modum, exclusa tamen imperfectione. Vltimo querit vtrum in Christo fuerit ordo diligendi. Et arguit quod nò, quia si dilexit proximum sicut seipsum sicut voluit se saluare, ita voluisset de aliis, sed non oēs alij sunt saluati, ergo & c. Et respondet quòd charitas & ordo charitatis fuerunt in Christo ad modum bonorū qui nihil volunt nisi illud quòd sciunt Deum velle, & sic Christus voluit saluari solum illos quos sciebat deum velle saluari. Et in hoc terminatur sententia & c.

QVÆSTIO PRIMA.

Vtrum charitas semel habitata possit amitti.

Tho. 2. 2. q. 24. ar. 11. c. 12.

¶ Circa distinctionem istam primo queritur de charitate in viatoribus. Et secundo in beatis. Quantum ad primum primo queritur, vtrum charitas semel habitata possit amitti. Et arguitur quòd non, quia cōtra iustitiā est non reddere ad id quòd ex debito quis tenetur. Sed habenti charitatem debetur gloria, ergo omni habenti charitatem reddetur gloria à Deo qui non potest contra iustitiā facere, hoc autem non esset si charitas semel habitata amitteretur, ergo & c.

2 Item amor charitatis est fortior quàm amor naturalis, sed amor naturalis nò amittitur per peccatum, ergo nec amor charitatis.

3 IN CONTRARIUM est quia quicquid potest mortaliter peccare potest sine charitate esse, quia charitas & peccatum mortale nò stant simul. Sed quicquid habet charitatem pro statu viæ potest mortaliter peccare cum non sit confirmatus in bono, ergo potest charitatem amittere.

4 Item omnis habens charitatem scriptus est in libro vitæ, nec deletur ex eo nisi amittendo charitatem, sed multi scripti in libro vitæ delentur ex eo secundum illud Psal. Deleantur de libro viuientium, ergo multi habentes charitatem amittunt eam.

5 RESPONSIO. Videnda sunt duo. Primum est, an charitas semel habitata possit amitti. Secundum est, qualiter ratione talis amissionis dicitur aliquis de libro vitæ deleri.

6 Quantum ad primum patet tripliciter quòd charitas semel habitata potest amitti. Primo sic, sicut se habent actus nostri effectiue ad habitus acquisitos, sic se habent actus nostri meritorie vel demeritorie ad habitus infusos, sed habitus acquisiti ex actibus nostris corrumpuntur effectiue ex actibus contrariis, ut patet ex secundo Ethic. ergo habitus infusi corrumpuntur in nobis demeritorie per actus contrarios his quibus meremur, ut nobis infundantur, sed omne peccatum mortale est actus contrarius